

K.I.N.S. הלל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

הקדמה

קִדְּשׁ
וְרָחַץ

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

הקדמה להגדה אמרי שפר - הנצי"ב

...נחזור לענין שהנהיגו חז"ל לעשות הסדר כמו שעשו בזמן שאכלו פסחים ומזה הטעם נוטלין ידים לטיבולו במשקה, והט"ז (תעג"ו) תמה על זה לפי מנהגנו שנוהגים להקל בטיבולו במשקה? ולא קשיא מידי דמכל מקום בסדר הנהיגו כמו בזמן אכילת הפסח.

ומזה הטעם נוהגים ללבוש את הקיט"ל. ואין הטעם שלא תזוח דעתו עליו ויזכור יום המיתה. והוא תמוה! אלא הטעם דאכילת פסח היא משולחן גבוה קאכיל וכשיטת רש"י (בבא קמא יב, ב בד"ה "אבל", ביצה כא, א בד"ה "כהנים") והרמב"ם דכל אכילת קדשים קלים היא משולחן גבוה ולא כשיטת התוספות בביצה שם בד"ה "אבל" ובבבא קמא שם בד"ה "ומחיים") ואם כן יש לאכול את הפסח באימה וביראה (כמו בשעת התפילה) וכמו שאוכל על שולחן המלך - שאינו לובש בגד אכילה כמו שאוכל בביתו. ובהיותנו בירושלים בזמן אכילת הפסחים היה הבגד החשוב שמתפללין בו מ"חטובות אטון מצרים" (משלי ז, טז) והוא בגד פשתן לבן כדכתיב בראשית (מא, מב) "וילבש אותו בגדי שש" ואנו נוהגים כמו בזמן.

רְחַצָה
מוֹצִיא
מִצָּה

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

בְּהִסְבָּה The slave lives in fear. He is afraid not only of those who are stronger than he or of those who have jurisdiction over him; the slave is afraid of contradicting anyone, of antagonizing even a stranger. The fear might be unjustified, but this fear is the motivating force in his life. This is the reason, in my opinion, why the Sages introduced *haseivah*, leaning on one's left side, as the symbol of *herut*, freedom. *Haseivah* symbolizes, first, complete relaxation, which in turn manifests relief from or abatement of tension and anxiety. Second, *haseivah* symbolizes the throwing-off of the mental shackles depriving man of freedom of movement. *Haseivah* is the reverse of erect posture, which demonstrates obedience and submissiveness. Soldiers standing erect symbolize the readiness to obey. *Haseivah* is indicative of disobedience, of a courageous stand, of refusing to take orders, of rejecting the authority of man. *Haseivah* means defiance. That is why *Hazal* said that if one's teacher is present, the student is relieved – indeed, enjoined – from *haseivah* (*Pesachim* 108a).

(Festival of Freedom)

צִפּוֹן
בִּרְךְ

הִלֵּל
נִרְצָה

K.I.N.S. הלל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

הגדה של פסח - הרב עדין שטיינזלץ

כָּל דִּכְפִּין יֵיתִי וְיִכַּל, כָּל דְּצָרִיךְ יֵיתִי וְיִפְסֹחַ
הזמנה זו שמזמינים את הכל לסעודת ליל הסדר משום שחורבן בא על ידי
מחלוקת, ועל כן סוד הגאולה הוא על ידי אחדות ושלוש של כל ישראל...

An Exalted Evening - Rabbi Joseph B. Soloveitchik

Though they initially might seem redundant, the two invitations we issue – "Let all who are hungry enter and eat; let all who are in need come and celebrate the Passover" - in reality are not. Whoever is in need of bread, *dikhfin*, is hungry. *Kol dizrikh* refers to one who is alone, who has a lot of *mazzah* and wine but no home or family. There are indeed many ways to be included among the *kol dizrikh*. The invitation to "all who are in need" is not *yeitei ve-yeikhol*, to eat with us; rather, it is to spend the Pesah with us, *yeitei ve-yifsah*, to celebrate with us. It is an invitation addressed to unfortunate and lonely people. They might be millionaires; it is completely irrelevant. Whoever is in need should come and celebrate.

Ha lahma anya is the renewal of a pledge of solidarity among the Jewish people - solidarity between individual and individual, and between the individual and the Jewish community as a whole. It is a proclamation that we are one people, and we are ready to help each other. *Pesah* night is a time of sharing; without manifesting and demonstrating the sense of solidarity, responsibility, unity and readiness to share and to participate, the whole Seder becomes meaningless.

קִדְשׁ

זֵרְחֵץ

מִגִּיד

רְחֻצָה

מִזְצִיא

מִצָּה

מְרֹר

בֹּרֵךְ

שֶׁלֶחֶן י

צִפּוֹן

בִּרְךְ

הִלֵּל

נִרְצָה

K.I.N.S. הילל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

From Bondage to Freedom - Rabbi Abraham J. Twersky, MD

ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני
בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים

Why is it so certain that without Divine intervention we could not have freed ourselves at some later point in time? Is history not replete with accounts of captive nations that achieved liberty without miraculous intervention by God?

Rabbi Isaac Meir of Gur provided the answer. In commissioning Moses to liberate the Israelites from Egypt, God said, "I will extract them from beneath the burden (*sivlus*) of Egypt" (*Exodus* 6:6). Rabbi Isaac Meir points out that the word "*sivlus*" also means "tolerance," and the sentence then reads, "I will extract them from their *tolerance* of Egypt."

During the many years of enslavement, the Israelites had become so accustomed to their status that they considered it to be the normal state of affairs. Not only had they resigned themselves to being slaves, but also had come to believe that this was their natural state, much like the proverbial worm who infests the horseradish and undoubtedly considers this, the bitterest of all vegetables, to be the best place in the world.

A slave may reason, "What is wrong with being a slave? A slave's stomach is always full, and he carries no responsibilities. The master is the one who has the burden of providing for the slaves. Of what use is liberty with its accompanying obligations?"

Moses' first task was to convince the Israelites that liberty was indeed desirable. As the Torah relates, they were not all that enthused with the idea, and when their initial quest for a modicum of freedom of worship resulted in greater oppression, they rejected the project and heaped calumny upon Moses for having increased their misery (*Exodus* 5:21).

The Haggadah thus correctly states that without Divine intervention we would not have extricated ourselves from Egypt, because we had no aspiration for liberty.

קדש
ורחץ

רחצה
מוציא
מצה

מרור
בורך
שלחן

צפון
בקר

הלל
נרצה

K.I.N.S. הילל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

כנגד ארבעה בנים דברה תורה *Sipur Yezi'at Mizrayim* adjusts itself to the level of the child and also involves instilling love rather than knowledge. Everyone can have a share in accordance with his or her individual ability. When God gave the Torah, He did not give it only for great minds. The Torah is humble enough to be concerned with the *tam*, the dull child, and give him a version of Judaism that he can understand and which will give him joy and happiness. The Torah is also concerned with "*she-eino yode'a li-she'ol*, the child who does not know how to ask," the indifferent, assimilated child, who does not care enough to ask questions. Even the *rasha*, the wicked child, is included. If he had been in Egypt, he would not have deserved redemption; but apparently there is still hope of bringing him back, for he is still at the *Seder* – if he were not at the *Seder*, the Torah would not have spoken about him. The Torah prepared a place for all in the Haggadah.

(Kol ha-Rav)

The Chinuch Haggadah - Rabbi Yaakov Bender

One wise one, one wicked one, one simple one, and one who is unable to ask.

The question is why the Baal Haggadah refers to each by again using the term *echad* - why not just list the four types of sons?... Fathers, mothers, teachers - those charged with allowing these *arba'ah banim* to flourish - there is only one path: whether with a wise son or a wicked one, a simple one or one who can't even formulate a proper question, there is but one way to reach their hearts.

See them as *echad*. See the power of this *yachid*, and only this *yachid*. Believe in the individual and see nothing before them or after them.

With that sort of vision, you can build worlds.

קדש
זרחי
מגיד
רחצה
מוציא
מצה

קדוש
בורך
שלחן

צפון
בשר

הלל
נרצה

K.I.N.S. הלל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

The Novominsk Haggadah

רָשָׁע מָה הוּא אוֹמֵר? ... וְאָמַר לוֹ: "בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם". לִי
וְלֹא-לוֹ. אֱלֹהֵי הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נִגָּל

Many commentators wonder why the pasuk that is given in the Haggadah as the answer for the wicked son, **בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי** - because of this Hashem did so for me, is written in the Torah as the explanation for one of the other sons, the son who is unable to ask. Why doesn't the Baal Haggadah quote the pasuk in the Torah that states one should say to the rasha, **וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לָהּ**, And you shall say it is a pesach-offering for Hashem? (Shemos 12:27)

The sefer Maaseh Nissim answers: When the Torah says that we should respond to the rasha's question by saying, **וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לָהּ**, You shall say it is a pesach-offering for Hashem, we are not responding to the wicked son. This cynical son is an apikores and deserves no answer. But hearing these malicious words spoken by the wicked son, we need to give ourselves chizuk and reinforce the belief in our minds, if not in his, that we are fulfilling the mitzvah that was commanded to us. The Torah is telling us to say to ourselves, **זֶבַח פֶּסַח הוּא לָהּ** !

The Gra, in a similar explanation, says that the Baal Haggadah is not telling us how to answer the rasha; we are not meant to engage him in conversation at all. The Baal Haggadah is telling us how to respond to the rasha's outburst to the other child sitting at the table and taking in the scene - the son who is unable to ask. That is why the Torah does not say, **וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו**, You shall say to him, but just **וְאָמַרְתֶּם** You shall say. It does not say, **לִי וְלֹא לָךְ**, to me and not to you, but **לִי וְלֹא לוֹ** to me and not to him. We are speaking in third person, because we are not addressing the son who asked so impudently...

There is a difficulty with this discussion, though. Why does the Baal Haggadah include the rasha among the other sons if he doesn't merit an answer? Perhaps the answer is that while he doesn't merit an answer, a question that is asked, no matter how brazen, should not be left unanswered. We do not speak to him, but his question must be addressed.

חֲדָלָה

יַחַץ

מִגִּיד

רְחֻצָה

מִזְבִּיא

מִצָּה

מְרוֹר

בֹּרֵךְ

שֶׁלֶחֶן

צִפּוֹן

בִּרְךְ

הֶלֶל

נִרְצָה

K.I.N.S. הלל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

קִדְשׁ

זֶרְחִי

מִגִּיד

רְחֻצָה

מִזְצִיא

מִצָּה

מְרֹר

בֹּרֵךְ

שֶׁלֶחֶן

צִפּוֹן

בִּרְךְ

הֵלֵל

נִרְצָה

הגדה אור ודרור - חנן פורת

הבן הרביעי "ושאינו יודע לשאול" נדחק למקום האחרון בין ארבעת הבנים והוא עומד כביכול מבולבל ונבוך ואפילו איננו יודע לשאול. אך הנה בא הצדיק ר' לוי יצחק מברדיטשב ובמימרא קורעת לב, הגדיר עצמו כבן הרביעי "שאינו יודע לשאול" ומצפה מה' יתברך שיקיים בו את דברי ההגדה "את פתח לי".

מימרא זו, שהינה כה רלוונטית בימינו, מובאת בפניכם בזה בציפייה למענה גבוה, בחינת: "את פתח לו".

"כשהיה ר' לוי יצחק מברדיטשב מגיע בהגדה של פסח לבן הרביעי, שאינו יודע לשאול" היה נאנח ואומר: שאינו יודע לשאול, הרי זה אני לוי יצחק מברדיטשב: איני יודע לשאול אותך ריבונו של עולם, ואילו ידעתי כלום ימלאני לבי? היאך אהין לשאול אותך על מה עלינו כל זה? מדוע אנו נרדפים עד צווארינו מגלות לגלות? מפני מה רשאים שונאינו לענותנו כל כך? אבל בהגדה כתוב: "ושאינו יודע לשאול את פתח לו, שנאמר: 'והגדת לבנך'. ואני, ריבונו שדל עולם הרי בנך אני. איני מבקש ממך שתהא מגלה לי תעלומות דרכיך, קצרה בינתי. אבל פתח נא ואמור לי: הדברים שמתרחשים עתה מה דורשים הם ממני, מה אתה מודיע לי בזה? גם אם לא אדע על מה אני סובל, רק זאת פתח לי ואמור: האם אני סובל למען שמך?"

הגדה אמרי שפר - הנצי"ב

ושאינו יודע לשאול את פתח לו. מלשון "פתח פיך לאלם" (משלי לא, ח) שהכוונה שתעשה תחבולות שיפתח הוא את פיו לטעון, כך הפירוש כאן שתעשה דברים שיגרמו לתינוק לשאול, וכפי שתקנו חז"ל דברים שיכירו התינוקות וישאלו. ולמדנו זה מדכתיב "והגדת לבנך" ולא כתיב "ואמרת" אלא לשון "הגדה" הוא להמשיך את התינוק שישאל כדי להשיב לו, ואין משמעות "הגדה" כאן המשכת דברים אלא המשכת הלב, וכן ביארנו את לשון המקרא (דברים לב, ז) "שאל אביך ויגדך" והכא נמי פירושו שתכנס עמו בדברים עד שתאמר לו "בעבור זה" וגו'.

K.I.N.S. הַכֵּיזְבֵּה WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

From Bondage to Freedom - Rabbi Abraham J. Twersky, MD

The person who does not know enough to ask unfortunately represents a considerable segment of the population. These people do not analyze, do not reject, and do not even question, because there is nothing that even stimulates their curiosity. They hardly reflect on goals in life. Their lives consist of work, rest, relaxation, and entertainment. At the end of the workday they partake of a meal, then while away their precious time in trivial pursuits, and they may remain there until it is time to retire for the night. They look forward to the weekend and to vacations as times for play or otherwise indulge themselves. No thought of a higher purpose in life, of something beyond self-gratification, ever occurs to them, and if one tried to convey such a message, it would fall on deaf ears, not because they are defiant, but because the whole concept is something alien to them...

This, the Haggadah tells us, is what we must do with the person who does not know enough to ask; i.e., who is satisfied with the status quo, with a life consisting of nothing more than work, rest, and fun, and who will reject any suggestion that all is not right with him. With this person you must wait until a crisis occurs, until some event in life shakes him out of his complacency and makes him willing to consider that there may be something more to life.

Delivering the message of spiritual liberation any earlier is premature and futile, and you must wait "until the matzah and maror are present before him"; i.e., until he can palpably sense the bitterness of being a slave to one's physical desires and can perceive that there may be value in spirituality, in being liberated from the tyranny of one's bodily strivings...

קִדְשׁ
יַחַץ
מַגִּיד

רְחֻצָה
מְזֻזָּא
מַצָּה

מָרֹר
בֹּרֵךְ
שְׁלַחַן

צִפּוֹן
בִּרְךְ

הִלֵּל
נִרְצָה

K.I.N.S. הַלְלָהּ WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

מתחלה עובדי עבודה זרה היו
אבותינו ועכשיו קרבנו המקום
לעבודתו. אמרו חז"ל [פסמים קטן]. מתחיל
בגנות ומסיים בשבח, וצריך להבין למה זה
נספר בגנות אבותינו, ולא סגי לנו בשבח
ועכשיו קרבנו המקום, וכבר תמהו על זה
המפרשים. ונ"ל, הנה היו במצרים מקטני
אמנה עובדי עבודה זרה ועזבו אמונת
האבות, ועכ"ז ראה ה' בעניים ואמר ואת
צעקתם שמעתי מפני נוגשיו, והציל אותם
מתחת יד מצרים, מזה נראה חיבת ה' לנו
כמו אב שאינו יכול לראות בצרות בנו
יחידו גם כי מרד נגדו. והנה כל מה שאנו
מספרים מגנות של ישראל אז תגדל הנס
יותר, ונראה חיבת ה' לנו ביתר שאת, ולכן
מתחילים בגנות ומסיים בשבח, כי ע"י
הגנות תגדל השבח, ואנו מחויבים יותר
לפאר ולשבח ה' על ככה כנ"ל:

The Rav Schwab Haggadah

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו
Very significantly, the Baal Haggadah uses the word ועכשיו, meaning
now, and not ואז, and then - thousands of years ago - Hakadosh
Baruch Hu brought us close to Him. The telling use of the word ועכשיו
reflects the fact that it was not only then that לעבודתו לעבודתו
but rather, ועכשיו, now, Hakadosh Baruch Hu is bringing us close to His
service. Serving Hakadosh Baruch Hu is an ongoing process. If we do
not continually make an effort through Torah and mitzvos to stay within
the confines of *Yiddishkeit*, and thereby remain close to Hakadosh
Baruch Hu, we will still be the same *ovdei avodah zarah* - in whatever
form it presents itself in each generation - as our ancestors were in the
ancient *eiver hanahar*.

יחזק
מגיד

רחצה
מוציא
מצה

צפון
בירה

הלל
נרצה

K.I.N.S. הילל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

ברכוש גדול
הרב החיד"א בספרו 'פתח עינים' כתב בשם הש"ך על התורה, שפאשר עם ישראל כלו הצטוו לטל מהמצרים כלי כסף וזהב ושמלות, התאספו בני לוי והחליטו לא לקחת מאומה, שהרי כל ההתר של עם ישראל לטל את רכושם של המצרים היה בגלל שכר העבודה שהיו חייבים להם על כל השנים שעבדו אצלם כל כך הרבה אנשים, וכיון שהלויים לא השתעבדו, החליטו פה אחד להמנע מבגזת מצרים, למרות שהיה מתר להם לעשות זאת שכן הקב"ה בעצמו לא הבדיל בין כלל ישראל ובין הלויים.

התגברות זו בענייני הממון, שאינה כולה כולל ועקר, הביאה לך שהקב"ה ראה אותם כראויים להשפיע שפע ברכות על עמו ישראל עד סוף כל הדורות, ולכן נבחרו הפהנים להיות המברכים התמידים של העם היהודי.

קדש
זרחי

רחצה
מוציא
מצה

מרור
בורך
שלחן

צפון
בירך

הלל
נרצה

K.I.N.S. הַלְלָהּ WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

Malbim Haggadah

וְהִיא שְׁעִמְדָּה - **And it is this which stood by our fathers**

וְהִיא שְׁעִמְדָּה *And it is this which stood by our fathers and by us.* The generally accepted understanding of this phrase is that *this* refers to the promise God made to Avraham, cited in the previous paragraph. It was this promise *which stood by our fathers* in their moments of suffering, giving them the courage to endure their fate, and it was the actualization of this promise that eventually redeemed them from their troubles. It is also this promise which stands *by us*; in difficult times we, too, rely on this everlasting promise God made to Avraham to save his descendants from the persecuting hands of their enemies.

However, the promise made to Avraham at the *Covenant between the Portions* was specifically stated regarding the exile in Egypt. *This* promise that stands by us, therefore, cannot be the promise which was made to Avraham at that time, for that promise did not apply to any other hardship.

An alternative approach understands that *this* refers back to the first phrase of the previous paragraph, *Blessed be He Who keeps His promise to Israel* - this is the promise which has stood by us in every generation. And which promise is it? *This* is the all-encompassing, immutable guarantee in Vayikra (26:44), *And yet for all that, even when they are in the land of their enemies, I will not grow so disgusted with them nor abhor them that I would destroy them.*

The paragraph of וְהִיא שְׁעִמְדָּה introduces the following description of the persecution of Yaakov at the hands of Lavan and our subsequent descent to Egypt. Throughout history, God saved His people from every threatening situation, just as He promised.

יְחִי
מִגִּיד

רְחֹצָה
מִזְבִּיחַ
מִצָּה

מְרוֹר
בֹּרֶךְ
שְׁלֶחֶן י

צִפּוֹן
בִּרְךְ

הִלֵּל
נִרְצָה

K.I.N.S. הלל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

רבן גמליאל אומר כל מי שלא אמר
שלשה דברים הללו לא יצא ידי
חובתו, ואלו הן פסח מצה ומרור.
ומקשים הלא מרור יש לו קדימה שהוא
סימן על השיעבוד, ומצה ופסח סימן
לגאולה. ונ"ל דאמרו ז"ל [נרכות סד.] חייב
אדם לברך על הרעה כשם שמברך על
הטובה, ובגמרא מאי כשם לקבלוהו
בשמחה, דכתיב בה' אהלל דבר באלקים
אהלל דבר. והנה אנו עושים זכר ליציאת
מצרים בפסח מצה ומרור, וקרבן פסח הוא
ג"כ קרבן תודה, ואנו מודים ומשבחים לו
ית"ש על כל הטוב שגמלנו, וזה עיקר תכלית
הזכר, כמו שאנו אומרים לפיכך אנחנו
חייבים להודות וכו', וצריכים אנו להודות על
השיעבוד שהיה לטובתינו. והנה מצה מרמזת
על הגאולה, ומרור על השיעבוד, ועל שניהם
צריכים אנו להודות. והיינו על מצות
ומרורים יאכלוהו, לרמז שאנו מודים
ומקריבים קרבן תודה על שניהם:

וי"ל שלזה התכוון הלל שהיה כורכן יחד
לקיים מה שנאמר על מצות וכו',
להראות שאוכל פסח ומודה על שניהם, על
השיעבוד ועל הגאולה. והשתא אתי שפיר
דהקדים רבן גמליאל פסח למצה ומרור, כי
הפסח הוא העיקר ותכלית, שאנו עושים זכר
להודות לה' ולהקריב תודה על הטוב ועל
הרע, ועל שניהם אנו מודים בקרבן פסח
וכהנ"ל:

יהו
מגיד

רחצה
מוציא
מצה

מרור
בורך
שלחן

צפון
בירה

הלל
נרצה

K.I.N.S. הַלֵּל WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

אחז"ל [שנמ קים:] כל הקורא הלל בבכ
יום הרי זה מחרף ומגדף. והוא
זמורה לכאורה, למה יהיה המרבה להלל
מחרף ומגדף. ונ"ל, הנה הלל שאנו אומרים
מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו עת
צאתנו ממצרים וקריעת ים סוף, והמה
ניסים שלא בדרך הטבע, אבל אנו צריכים
להודות לה' על כל תגמולוהי שעושה לנו
בכל יום ויום ה' זן ומפרנס לכולנו, ויתבונן
אדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים
עושר והכל בידי שמים, רק אין לסמוך על
הנס וצריך האדם לעשות מה שביכולתו
בדרך הטבע, והא בלא הא לא סגי. ונ"ל
לפרש בזה הפסוק [משלי ג, ו] בכל דרכיך
דעהו והוא יישר ארחותיך, הכוונה שבכל
דרכיך שאתה עושה והולך בהם תדע ותכיר
ה', כי הוא העושה והגומר בעדך והוא לך
למגן ומושיע. ואל תאמר אשליך כל יהבי
על ה' ואהיה יושב בטל, ת"ל והוא יישר
ארחותיך, שהוא יישר ארחות שאתה הולך
בהם, ושניהם צריך. וכן יתפרש קרא [שם כ,
מד] מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, היינו
שכל מצעדי גבר יכוננו מה', אשר חפץ גם
באלה שיעשה אדם בדרך הטבע כל האפשר
ומה שחסר הטבע ישלים הנס, וזהו ודרכו
דרך האדם, דרך הטבע, יחפץ גם כן:

ולהיות כן צריכים אנו לשבח ה' על חסדו
שבכל יום עמנו, ומי שמודה ה'
רק על ניסים שעשה ביציאת מצרים שהיו
שלא בטבע מורה בזה כי אינו מכיר חסד אל
כל היום, ואמר יאמר טרחתי יגעתי ומצאתי,
וזהו כופר בהשגחת ה'. וזהו שאחז"ל כל
האומר הלל בכל יום, שאינו אומר רק ההלל
המתוקן על ניסי מצרים חוץ לטבע, ואינו
מוסיף אומר לשבח על הטוב שבכל יום
עמנו הרי זה מחרף ומגדף, כנ"ל:

קִדְשׁ

מִגִּיד

רְחֻצָה

מִזְבִּיא

מִצָּה

מְרֹר

בֹּרֶךְ

שְׁלַחֵנוּ י

צִפּוֹן

בִּרְךְ

הֵלֵל

נִרְצָה

K.I.N.S. הַלְלוּ ה' WORKSHOP

Sanctify
And Wash

Dip
Split
And Tell

Be Washed
And Bless
The Poor

Bitter
Bundle
And Set I

Hide It
And Bless

Praise It
Be Please

הללו את ה' כל גוים

כבר הבאתי בספרי במקום אחר דבריו הנפלאים של הגרי"ז על הא
דהקשו בגמרא (פסחים ק"ח:) מאי דכתיב הללו את ה' כל גוים, אומות העולם
מאי עבדיתייהו, הכי קאמר הללו את ה' כל גוים על גבורות ונפלאות דעביד
בהדייהו כל שכן אנו דגבר עלינו חסדו, דהללו כל גוים בשעה שה' יעשה
להם ניסים וממילא כל שכן ישראל על אחת כמה וכמה צריך להלל ה'
עיי"ש. ומ"מ הגרי"ז פירש בדרך פשוט דודאי הללו את ה' קאי על ישראל
בעצם אבל אותם ישראל שניצולו ע"י ה' יודעים רק על מה שיצא בפועל
כוונת הגוים להרע לנו כענין 'שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו', אבל
מה שבאמת היה תכניתם להרע לישראל על זה יודעים האומות יותר טוב
ממה שאנו יודעים, ועל כן מוטל עליהם לשבח את ה', וזהו הללו את ה'
כל גוים ודפח"ח. וזהו ג"כ מה שאמר יתרו (שמות י"א) 'עתה ידעתי כי גדול
ה' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם', דהלא יתרו היה מג' יועצי פרעה
(סוטה י"א). וא"כ הוא ידע מה שגילה פרעה להם כל מחשבותיו ולכן יש להלל
יותר על מה שזדו אפילו יותר ממה שעשו בפועל, עכת"ד.

קִדְּשׁ

מִגִּיד

רְחֹצֶה

מְזַצֵּא

מִצֵּה

מְרֹזֵר

בֹּרֵךְ

שֶׁלְחָן י

צִפּוֹן

בִּרְךְ

הִלֵּל

נִרְצֶה